

همان گونه که داده‌های حساب‌های ملی مهم‌ترین ابزار آماری در فرآیند برنامه‌ریزی‌ها، سیاستگذاری‌ها و تحلیل‌های اقتصادی در سطح ملی به‌شمار می‌رود، داده‌های حساب‌های منطقه‌ای همین نقش را در سطح مناطق ایفا می‌نماید. دسترسی به حساب‌های منطقه‌ای علاوه بر اینکه می‌تواند در چاره‌جویی و رفع مشکلات اقتصادی و سیاسی خاص مناطق راهگشا باشد، از طریق فراهم آوردن ابزارهای آماری کافی برای بررسی عملکرد اقتصاد منطقه‌ای و تحلیل امکانات و پتانسیل‌های منطقه‌ای بستر مناسبی را برای تنظیم و تهیه هرچه دقیق‌تر، مطلوب‌تر و هماهنگ‌تر سیاستگذاری‌ها و برنامه‌ریزی‌های اقتصادی در سطح کلان فراهم می‌سازد.

استان آذربایجان شرقی جزء استان‌های گروه دوم فعالیت تهیه و تدوین حساب‌های منطقه‌ای بوده که از سال ۱۳۷۸ مبادرت به تهیه ی و تنظیم این حساب‌ها کرده‌است.

### **تعاریف و مفاهیم به کار رفته در این فصل به شرح زیر است :**

**محصول ناخالص داخلی:** محصول ناخالص داخلی، نتیجه نهایی فعالیت‌های اقتصادی واحدهای تولیدی مقیم یک کشور در یک دوره زمانی معین است. محصول ناخالص داخلی به سه روش تولید، هزینه و درآمد محاسبه می‌شود.

**ارزش افزوده:** ارزش افزوده، ارزش اضافی ایجاد شده در جریان تولید است. تفاوت بین ارزش ستانده و مصرف واسطه در هر فعالیت اقتصادی را ارزش افزوده ناخالص می‌گویند. پس از کسر مصرف سرمایه ثابت از ارزش افزوده ناخالص، ارزش افزوده خالص به دست می‌آید.

**ستانده:** ستانده‌های واحد تولیدی، مجموع کالاها و خدماتی است که در آن واحد تولید می‌شود و برای استفاده در دسترس قرار می‌گیرد. سهمی از کالاها و خدماتی که تا پایان دوره حسابداری به صورت ناتمام یا کار در جریان ساخت باقی مانده باشد، جزو ستانده واحد به حساب می‌آید. کالاها و خدماتی که در یک واحد در دوره حسابداری معین تولید و در همان دوره در دیگر فرآیندهای تولید آن واحد مصرف می‌شود، جزو ستانده آن واحد منظور نمی‌شود. ستانده به سه قسمت تقسیم می‌شود: ستانده بازاری، ستانده تولید شده برای خود مصرفی نهایی و تشکیل سرمایه به حساب خود و سایر، ستانده‌های غیربازاری.

**مصرف واسطه:** مصرف واسطه، ارزش کالاها و خدمات مصرف شده در جریان تولید، با استثنای مصرف دارائی‌های ثابت است.

### گزیده اطلاعات

در سال ۱۳۸۸ محصول ناخالص داخلی استان به قیمت بازار در حدود ۱۳۹۵۳۶ میلیارد ریال است که نسبت به سال قبل ۱۳۸۷ دارای رشدی معادل (۱۰.۶۴ درصد) می باشد.

در سال ۱۳۸۸ بیشترین سهم ارزش افزوده در بین فعالیتهای اقتصادی در محصول ناخالص داخلی به ترتیب مربوط به بخش عمده فروشی، خرده فروشی، تعمیر وسایل نقلیه و کالاهای (۱۹.۳۲ درصد)، صنعت (۱۹.۱۴ درصد) و مستقالات، کرایه و خدمات کسب و کار (۱۱.۶۸ درصد) بوده است.

در سال ۱۳۸۸ ستانده بخش های عمده اقتصادی استان برابر ۲۴۴۷۹۱ میلیارد ریال بوده که نسبت به سال قبل ۱۳۸۷ دارای رشدی معادل (۷.۴۱ درصد) می باشد.

در سال ۱۳۸۸ در بین فعالیتهای عمده اقتصادی بیشترین ستانده مربوط به عمده فروشی، خرده فروشی، تعمیر وسایل نقلیه و کالاهای (۱۳.۹۶ درصد) و کمترین مقدار مربوط به ماهیگیری با ۰.۰۵ درصد بوده است.

در سال ۱۳۸۸ واسطه بخش های عمده فعالیت اقتصادی استان برابر ۱۰۵۲۵۵ میلیارد ریال که نسبت به سال قبل ۱۳۸۷ دارای رشدی معادل ۳.۴۱ درصد می باشد.

در بین بخش های عمده فعالیت اقتصادی بیشترین مقدار مربوط به بخش عمده فروشی، خرده فروشی، فروش و تعمیر وسایل نقلیه و کالاهای بوده و کمترین مقدار مربوط به ماهیگیری بوده است.

سالنامه آماری استان آذربایجان شرقی - ۱۳۹۰ ..... ۲۲ - حسابهای استانی

۱- ۲۲- محصول ناخالص داخلی به قیمت بازار و ارزش افزوده در بخشهای عمده

اقتصادی (میلیارد ریال)

| ۱۳۸۶   | ۱۳۸۵  | ۱۳۸۰  | شرح                                                |
|--------|-------|-------|----------------------------------------------------|
| ۱۰۵۹۵۶ | ۸۳۴۰۴ | ۲۸۸۸۶ | ارزش افزوده                                        |
| ۱۱۹۸۴  | ۱۰۴۳۸ | ۴۳۹۱  | کشاورزی، شکار و جنگلداری                           |
| ۴۸     | ۴۶    | ۴     | ماهیگیری                                           |
| ۷۹۸    | ۲۷۲   | ۶۹    | معدن                                               |
| ۲۴۵۴۶  | ۱۶۸۸۳ | ۵۵۸۰  | صنعت                                               |
| ۴۰۸۲   | ۳۶۸۷  | ۷۳۴   | تأمین برق، گاز و آب                                |
| ۹۶۶۳   | ۶۳۰۴  | ۱۷۴۲  | ساختمان                                            |
| ۲۰۴۹۹  | ۱۶۵۷۴ | ۶۴۷۱  | عمده فروشی، خرده فروشی، تعمیروسایل نقلیه و کالاهای |
| ۹۵۲    | ۷۷۰   | ۲۹۱   | هتل و رستوران                                      |
| ۶۳۲۶   | ۴۹۹۳  | ۱۸۰۲  | حمل و نقل، انبار داری و ارتباطات                   |
| ۲۰۱۹   | ۱۵۱۲  | ۳۵۴   | واسطه گریهای مالی                                  |
| ۹۷۹۹   | ۸۴۰۹  | ۳۲۵۵  | مستغلات، کرایه و خدمات کسب و کار                   |
| ۴۵۱۹   | ۳۷۳۴  | ۱۶۰۷  | اداره امور عمومی، دفاعی و تأمین اجتماعی            |
| ۵۰۷۷   | ۵۰۹۲  | ۱۳۱۹  | آموزش                                              |
| ۴۰۷۳   | ۳۴۷۶  | ۸۷۲   | بهداشت و مدد کاری اجتماعی                          |
| ۱۵۷۱   | ۱۲۱۳  | ۳۹۶   | سایر خدمات عمومی، اجتماعی، شخصی و خانگی            |
| ۱۳۵۶   | -۱۵۶  | ۱۴۳   | خالص مالیات بر واردات                              |
| .      | .     | .     | مالیات بر واردات                                   |
| .      | .     | .     | سوبسید بر واردات                                   |
| ۱۰۷۳۱۲ | ۸۳۲۴۸ | ۲۹۰۲۹ | محصول ناخالص داخلی به قیمت بازار                   |



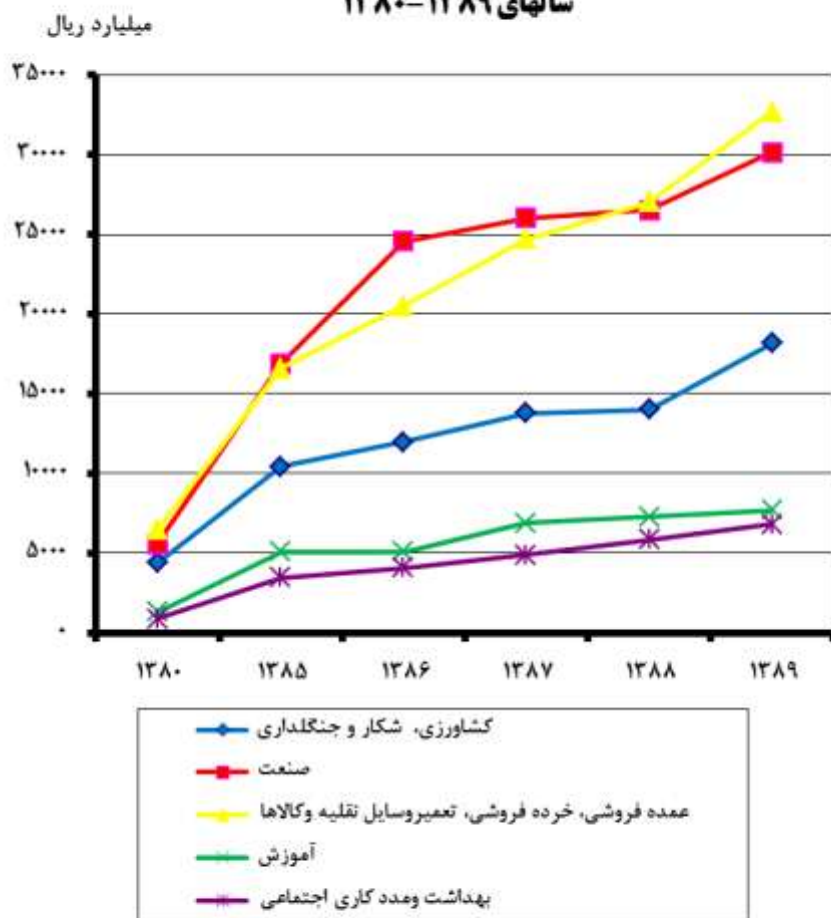
۱-۲۲- محصول ناخالص داخلی به قیمت بازار و ارزش افزوده در بخشهای عمده

اقتصادی (میلیارد ریال) (دنباله)

| شرح                                                | ۱۳۸۷       | ۱۳۸۸        | ۱۳۸۹        |
|----------------------------------------------------|------------|-------------|-------------|
| ارزش افزوده                                        | ۱۲۶۴۰۲     | ۱۳۸۴۱۲      | ۱۶۰۸۳۰      |
| کشاورزی، شکار و جنگلداری                           | ۱۳۸۰۰      | ۱۴۰۰۸       | ۱۸۱۶۷       |
| ماهگیری                                            | ۶۱         | ۷۳          | ۸۳          |
| معدن                                               | ۸۴۰        | ۱۳۱۱        | ۱۵۶۷        |
| صنعت                                               | ۲۶۰۲۰      | ۲۶۵۲۸       | ۳۰۱۵۷       |
| تأمین برق، گاز و آب                                | ۵۸۸۹       | ۵۰۹۷        | ۷۷۰۸        |
| ساختمان                                            | ۱۱۷۶۱      | ۱۳۱۵۷       | ۱۱۸۸۷       |
| عمده فروشی، خرده فروشی، تعمیروسایل نقلیه و کالاهای | ۲۴۷۲۸      | ۲۷۰۳۳       | ۳۲۶۸۰       |
| هتل و رستوران                                      | ۱۱۲۸       | ۱۳۵۸        | ۱۶۶۵        |
| حمل و نقل، انبار داری و ارتباطات                   | ۸۱۷۱       | ۹۲۹۶        | ۹۹۶۲        |
| واسطه گریهای مالی                                  | ۲۱۸۵       | ۲۱۴۷        | ۲۳۱۹        |
| مستغلات، کرایه و خدمات کسب و کار                   | ۱۲۰۴۴      | ۱۵۸۶۴       | ۱۸۳۴۵       |
| اداره امور عمومی، دفاعی و تأمین اجتماعی            | ۶۰۱۸       | ۶۹۱۵        | ۸۶۳۳        |
| آموزش                                              | ۶۹۱۰       | ۷۲۶۵        | ۷۷۱۸        |
| بهداشت و مدد کاری اجتماعی                          | ۴۸۹۷       | ۵۸۵۹        | ۶۸۱۲        |
| سایر خدمات عمومی، اجتماعی، شخصی و خانگی            | ۱۹۴۹       | ۲۵۰۰        | ۳۱۲۷        |
| <b>خالص مالیات بر واردات</b>                       | <b>۷۲۰</b> | <b>۱۴۶۱</b> | <b>۲۸۵۴</b> |
| مالیات بر واردات                                   | .          | .           | .           |
| سویسید بر واردات                                   | .          | .           | .           |
| محصول ناخالص داخلی به قیمت بازار                   | ۱۲۷۱۲۲     | ۱۳۹۸۷۳      | ۱۶۳۶۸۴      |

مأخذ- مرکز آمار ایران

۲۲-۱- ارزش افزوده برخی از بخش های عمده اقتصادی استان در طی  
سالهای ۱۳۸۰-۱۳۸۹



منبع: جدول ۲۲-۱

۲۲- حسابهای استانی..... سالنامه آماری استان آذربایجان شرقی -۱۳۹۰

۲-۲- ستانده بخشهای عمده اقتصادی (میلیارد ریال)

| شرح                                                | ۱۳۸۰  | ۱۳۸۵   | ۱۳۸۶   |
|----------------------------------------------------|-------|--------|--------|
| جمع                                                | ۵۰۷۰۸ | ۱۴۴۷۹۷ | ۱۸۸۰۱۸ |
| کشاورزی، شکار و جنگلداری                           | ۷۵۵۴  | ۱۷۳۹۴  | ۲۰۱۹۲  |
| ماهیگیری                                           | ۹     | ۷۲     | ۷۵     |
| معدن                                               | ۹۵    | ۳۲۷    | ۹۳۴    |
| صنعت                                               | ۱۶۹۵۴ | ۴۸۴۴۷  | ۶۸۰۱۷  |
| تأمین برق، گاز و آب                                | ۱۳۹۳  | ۵۲۹۶   | ۵۸۳۰   |
| ساختمان                                            | ۴۳۳۵  | ۱۴۷۳۸  | ۲۲۲۲۹  |
| عمده فروشی، خرده فروشی، تعمیر وسایل نقلیه و کالاها | ۷۴۲۱  | ۲۰۸۳۹  | ۲۵۸۸۰  |
| هتل و رستوران                                      | ۵۷۹   | ۱۵۶۵   | ۱۹۴۵   |
| حمل و نقل، انبار داری و ارتباطات                   | ۲۶۹۳  | ۷۲۴۱   | ۹۳۲۱   |
| واسطه گریهای مالی                                  | ۴۴۵   | ۱۹۰۶   | ۲۵۶۵   |
| مستغلات، کرایه و خدمات کسب و کار                   | ۴۰۳۸  | ۱۰۷۲۲  | ۱۲۸۴۸  |
| اداره امور عمومی، دفاعی و تأمین اجتماعی            | ۲۰۴۴  | ۴۸۷۹   | ۵۵۸۴   |
| آموزش                                              | ۱۴۹۶  | ۵۶۵۸   | ۵۷۱۸   |
| بهداشت و مدد کاری اجتماعی                          | ۱۱۶۱  | ۴۰۴۹   | ۴۷۴۱   |
| سایر خدمات عمومی، اجتماعی، شخصی و خانگی            | ۴۹۲   | ۱۶۶۴   | ۲۱۳۸   |



۲-۲- ستانده بخشهای عمده اقتصادی (میلیارد ریال) (دنباله)

| شرح                                                 | ۱۳۸۷   | ۱۳۸۸   | ۱۳۸۹   |
|-----------------------------------------------------|--------|--------|--------|
| جمع                                                 | ۲۲۸۲۵۶ | ۲۴۲۳۰۰ | ۲۸۳۳۶۴ |
| کشاورزی، شکار و جنگلداری                            | ۲۴۰۲۶  | ۲۴۷۳۹  | ۳۲۷۳۷  |
| ماهیگیری                                            | ۹۶     | ۱۱۶    | ۱۳۹    |
| معدن                                                | ۹۹۶    | ۱۶۲۹   | ۱۸۹۶   |
| صنعت                                                | ۸۱۲۲۹  | ۷۹۴۷۶  | ۹۳۵۳۵  |
| تأمین برق، گاز و آب                                 | ۷۳۲۸   | ۷۲۰۰   | ۱۰۳۰۵  |
| ساختمان                                             | ۲۶۹۴۰  | ۳۰۳۶۵  | ۲۷۹۹۰  |
| عمده فروشی، خرده فروشی، تعمیر وسایل نقلیه و کالاهای | ۳۱۱۰۲  | ۳۴۱۰۳  | ۴۲۰۱۳  |
| هتل و رستوران                                       | ۲۳۶۴   | ۲۸۱۴   | ۳۵۲۰   |
| حمل و نقل، انبار داری و ارتباطات                    | ۱۱۵۷۹  | ۱۳۲۶۲  | ۱۴۵۹۹  |
| واسطه گریهای مالی                                   | ۲۹۷۰   | ۲۹۳۱   | ۳۳۰۴   |
| مستغلات، کرایه و خدمات کسب و کار                    | ۱۵۹۷۹  | ۱۸۴۵۹  | ۲۰۸۷۱  |
| اداره امور عمومی، دفاعی و تأمین اجتماعی             | ۷۴۸۷   | ۸۷۸۶   | ۱۱۳۰۶  |
| آموزش                                               | ۷۷۵۹   | ۸۲۴۱   | ۸۹۰۴   |
| بهداشت و مدد کاری اجتماعی                           | ۵۷۱۹   | ۶۷۸۴   | ۷۹۶۸   |
| سایر خدمات عمومی، اجتماعی، شخصی و خانگی             | ۲۶۸۱   | ۳۳۹۵   | ۴۲۷۶   |

مأخذ- مرکز آمار ایران

۲۲- حسابهای استانی..... سالنامه آماری استان آذربایجان شرقی -۱۳۹۰

۳- ۲۲- مصرف واسطه بخشهای عمده اقتصادی (میلیارد ریال)

| شرح                                                    | ۱۳۸۰  | ۱۳۸۵  | ۱۳۸۶  | ۱۳۸۷   | ۱۳۸۸   | ۱۳۸۹   |
|--------------------------------------------------------|-------|-------|-------|--------|--------|--------|
| جمع                                                    | ۲۱۸۲۲ | ۶۱۳۹۳ | ۸۲۰۶۲ | ۱۰۱۸۵۴ | ۱۰۳۸۸۸ | ۱۲۲۵۳۴ |
| کشاورزی، شکار و جنگلداری                               | ۳۱۶۳  | ۶۹۵۶  | ۸۲۰۸  | ۱۰۲۲۶  | ۱۰۷۳۱  | ۱۴۵۷۰  |
| ماهیگیری                                               | ۵     | ۲۶    | ۲۷    | ۳۵     | ۴۳     | ۵۶     |
| معادن                                                  | ۲۶    | ۵۵    | ۱۳۶   | ۱۵۷    | ۳۱۷    | ۳۲۹    |
| صنعت                                                   | ۱۱۳۷۳ | ۳۱۵۶۴ | ۴۳۴۷۱ | ۵۵۲۰۹  | ۵۲۹۴۸  | ۶۳۳۷۷  |
| تأمین برق، گاز و آب                                    | ۶۵۹   | ۱۶۰۹  | ۱۷۴۸  | ۱۴۳۹   | ۲۱۰۲   | ۲۵۹۷   |
| ساختمان                                                | ۲۵۹۳  | ۸۴۳۴  | ۱۲۵۶۶ | ۱۵۱۷۹  | ۱۷۲۰۹  | ۱۶۱۰۳  |
| عمده فروشی، خرده فروشی،<br>تعمیر وسایل نقلیه و کالاهای | ۹۵۰   | ۴۲۶۵  | ۵۳۸۲  | ۶۳۷۴   | ۷۰۷۰   | ۹۳۳۳   |
| هتل و رستوران                                          | ۲۸۸   | ۷۹۵   | ۹۹۳   | ۱۲۳۵   | ۱۴۵۵   | ۱۸۵۶   |
| حمل و نقل، انبار داری و ارتباطات                       | ۸۹۱   | ۲۲۴۸  | ۲۹۹۵  | ۳۴۰۸   | ۳۹۶۷   | ۴۶۳۷   |
| واسطه گریهای مالی                                      | ۹۲    | ۳۹۴   | ۵۴۶   | ۷۸۶    | ۷۸۴    | ۹۸۵    |
| مستغلات، کرایه و خدمات کسب و<br>کار                    | ۷۸۳   | ۲۳۱۳  | ۳۰۵۰  | ۳۹۳۵   | ۲۵۹۵   | ۲۵۲۶   |
| اداره امور عمومی، دفاعی و تأمین<br>اجتماعی             | ۴۳۷   | ۱۱۴۵  | ۱۰۶۵  | ۱۴۶۸   | ۱۸۷۰   | ۲۶۷۳   |
| آموزش                                                  | ۱۷۷   | ۵۶۵   | ۶۴۱   | ۸۵۰    | ۹۷۶    | ۱۱۸۶   |
| بهداشت و مدد کاری اجتماعی                              | ۲۸۹   | ۵۷۳   | ۶۶۸   | ۸۲۲    | ۹۲۵    | ۱۱۵۶   |
| سایر خدمات عمومی، اجتماعی،<br>شخصی و خانگی             | ۹۶    | ۴۵۱   | ۵۶۶   | ۷۳۲    | ۸۹۵    | ۱۱۵۰   |

مأخذ- مرکز آمار ایران